

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@gov.fi

Lausuntopyyntö 11.6.2024, VN/7491/2024

Metsähallituksen lausunto vanhojen metsien kriteereistä Suomessa

Metsähallitus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja lausuu seuraavaa:

Vanhan ja luonnontilaisen metsän määritelmät

Metsähallitus pitää esitystä vanhojen metsien määrittelystä päälinjaltaan selkeänä ja tieteeseen pohjautuvana. Lisäksi kriteeristön muodostamisessa komission ohjeistuksen mahdollistamaa kansallista harkintavaltaa on käytetty tarkoituksenmukaisesti ja kriteerit on määritetty kasvillisuusvyöhykkeen ja päävaltapuuston mukaan johdonmukaisesti. Vanhojen metsien kriteereiden valtapuuston iän ja kuolleen puun määrän hehtaarikohtaiset raja-arvot ovat Suomen ympäristökeskuksen (Syke) ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) yhdessä toteuttaman tieteellisen tarkastelun mukaiset, ja ne ovat pääsääntöisesti maastossa selkeästi mitattavissa. Kansalliset kriteerit mahdollistavat matalan intensiteetin luonnonläheisen metsänhoidon harjoittamisen, pitkien kiertoaikojen käyttämisen ja kuolleen puun kerryttämisen metsätalouskäytössä olevissa metsiköissä jatkossakin Suomessa.

Komission ohjeen mukaisesti kansallisissa kriteereissä ja määritelmässä voisi korostaa, että vanhojen metsien määritelmän ulkopuolelle ei suljeta metsiä, joissa on näkyviä merkkejä aiemmasta ihmisen toiminnasta, jollei toiminnan vaikutuksen laajuus ole niin suuri, että se estää metsikön määrittelyn vanhaksi. Toisaalta ohjeessa sanotaan myös että, vanhojen metsikköjen piiriin eivät kuulu metsiköt, joissa on viitteitä aktiivisesta tuottavasta hoidosta.

Turhien tulkintakiistojen välttämiseksi metsätalouden aktiivisuus olisi syytä määritellä tarkemmin esimerkiksi seuraavasti: "Vuoden 1950 jälkeen toteutetut metsätalouden toimenpiteet (esim. hakkuu, ojitus, maanmuokkaus, lannoitus, taimikonhoito) katsotaan merkiksi aktiivisesta metsätalouskäytöstä, jonka jäljet eivät ole riittävästi hävinneet, että kohde voi täyttää vanhan metsän kriteerit.

Vanhan metsän täydentävistä kriteereistä elinympäristöpuita koskevaan kriteeriin voisi olla esimerkinomaisesti lueteltuna mitä puita tällä tarkoitetaan Suomessa. Vastaavasti intensiivisen metsänhoidon toimenpiteiden merkkeihin voisi lisätä aktiivisen metsänhoidon ajanjakson kannot, kun niitä on merkittävä määrä (yli 20 kpl / ha).

Puuston ikä

Metsähallitus

PL 80 (Opastinsilta 12 C)
FI-00521 HELSINKI, Suomi Finland

Tel. 0206 39 4000
kirjaamo@metsa.fi

www.metsa.fi
Y-tunnus / Business ID: 0116726-7

Euroopan komission ohjeessa ei aseteta suoraa tavoitetta tarkasteltavien metsien iälle, mutta määritelmän mukaiset vanhat metsät ovat pääosin luonnollisten prosessien kautta kehittyneitä suksession loppuvaiheen metsiä. Puiden iälle, koolle tai määrälle ei ohjeessa aseteta numeerista minimitavoitetta.

Komission ohjeessa määrittelyn pääpaino on metsissä tai metsiköissä, jonka rakenteet ja dynamiikka ovat kehittyneet pääasiassa luonnollisten prosessien kautta. Metsiköissä voi näkyä merkkejä aiemmasta ihmisen toiminnasta, mutta ne ovat vähitellen häviämässä tai sen verran vähäisiä, etteivät luonnolliset prosessit häiriinny merkittävästi. Ominaisuusmäärittely sisältää maininnan: vanhat puut tai senesenssivaiheen saavuttavat puut.

Kartoitusten teknisen suorittamisen kannalta merkittävä tekijä on yksiselitteiset raja-arvot, joista ikämäärittely antaa selkeän pohjan. Kriteereissä iän merkityksen lisäksi voisi myös huomioida muita tärkeitä komission ohjeessa ja SYKEN ja LUKEN selvityksessä esiteltyjä kriteerejä. Ikärajan vuoksi kartoituksessa saattaa jäädä luonnontilaisen metsän biodiversiteetin suojelun kannalta arvokkaita alueita huomioimatta, mikäli ei tarkastella myös esim. luonnonhäiriöiden vaikutusta, vaikka valtuuston keski-ikä saattaakin tällöin olla raja-arvoa alempi.

Kriteeristössä määritetty poissulkeva ikäraja on SYKEN ja LUKEN selvityksen mukaisten kynnysarvojen mukainen, esitetyn haarukan ylin arvo.

SYKEN ja LUKEN selvityksessä esitetty iän ja lahoppuuston toisiaan kompensoivan määrittelyn käyttäminen kriteeristössä antaisi mahdollisuuden huomioida metsikön erityisiä arvoja.

Lahoppuun määrä ja laatu

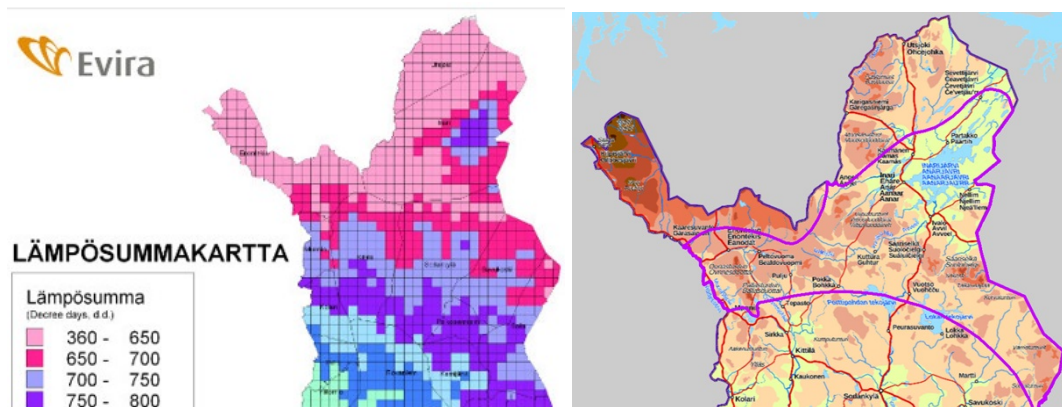
Kriteeristössä määritetty poissulkevat lahoppuun kynnysarvot ovat SYKEN ja LUKEN selvityksen mukaisten tutkimuskirjallisuuteen perustuvien määrien kynnysarvojen mukaisesti esitetyn haarukan ylin arvo hyvätuottoisille maille. Potentiaalisia hyviä luonnonmetsädynamiikaltaan melko häiriöttömiä kohteita voidaan Luontopalvelujen havaintojen mukaan löytää metsä- ja kitumaiden rajapinnasta, missä ikä- tai lahoppuunkriteerien kynnysarvot harvemmin ylittyvät verrattuna metsämaihin.

Kuolleen puun kriteereissä olisi hyvä olla määriteltynä myös läpimittaraja järeälle kuolleelle puulle.

Kriteeristössä esitetyt lahoppuun raja-arvot ovat varsin kaukana esimerkiksi Natura 2000-alueilla käytössä olevista lahoppuun määritteiden kriteereistä. Lahoppuustoltaan kriteerit täyttäviä kohteita erityisesti Etelä-Suomessa on suojelualueillakin kovin vähän. Kuolleen puun tilavuus luonnontilaisissa tai luonnontilaisen kaltaisissa vanhoissa metsissä riippuu voimakkaasti kasvupaikan tuottokyvystä. Etelä- ja keskiborealisella vyöhykkeellä lahoppuuston kriteereitä vastaavia määriä: 50-30 m³/ha syntyy yleensä

vain myrskyjen ja muiden luonnontuhojen seurauksena tai todella pitkään jatkuneen luonnonmetsän kehityksen seurauksena erityisissä habitaateissa.

Metsätalous Oy:n näkemyksen mukaan Metsä-Lapin metsäkasvillisuusvyöhykkeellä ja erityisesti Inarijärven ympäristössä puuston kasvuolosuhteet ovat Tunturi-Lappia suotuisimmat, jolloin vanhojen männiköiden elävän puuston tilavuudet kasvavat sellaisiksi, että kansallisten kriteereiden tilavuusraja 10 m³/ha kuollutta puuta on alle 10 % puuston kokonaismäärästä, mikä ei vastaa komission ohjeen pääkriteerin määritelmää kuolleen puun suuresta osuudesta. Tästä syystä vyöhykkeet tulisi erottaa toisistaan ja asettaa Metsä-Lapin vyöhykkeellä mäntyvaltaisille metsiköille korkeampi kuolleen puun raja, 20 m³/ha.

© Maanmittauslaitos © ESRI

Pinta-ala

Kriteerit täyttävä mutta pinta-alaltaan 10 ha pienempi kohde liitetään valtionmailla osaksi alue-ekologista verkostoa tai liitetään olemassa olevaan suojelualueeseen tai perustetaan uusi suojelualue Metsähallituksen omalla päätöksellä. Kriteerit täyttävältä kohteelta voisi edellyttää minimipinta-alan lisäksi myös muotoa, joka mahdollistaisi kohteen sisäisten luonnonprosessien toimimisen. Muodon osalta minimileveys voisi olla esim. 100 metriä, koska kapeammassa kaistaleissa reunavaikutus on merkittävä.

Muut huomiot

EU:n tasolla biodiversiteettistrategiassa tai EU:n komission ohjeessa ei ole otettu kantaa siihen, mitkä alueet katsotaan yhteiskunnan maankäytön suunnittelun näkökulmasta johonkin muuhun käyttöön osoitetuksi alueeksi. Metsähallitus korostaa sitä, että tulevaisuudessa suojelupäätöksissä tulee ottaa huomioon erittäin painavat yhteiskunnalliset intressit (mm. maanpuolustus, uusiutuva energia, infrastruktuurin kehittämien, kriittiset mineraalit).

On todettava, että asetettuja kriteereitä noudattamalla ei saavuteta kaikkia luonnon monimuotoisuuden vähenemisen hidastamiseksi määriteltyjä EU:n 2030 tavoitteita.

Metsähallitus huomauttaa, että lausuntopyyntö rajoittuu lähinnä vain ympäristöhallintoon, tiedeyhteisöön, ympäristöjärjestöihin sekä metsätalouden- ja teollisuuden toimijoihin. Muut tahot, joiden toimintaedellytyksiin suojelulla tulisi olemaan edellä kuvatulla tavalla vaikutusta puuttuvat lausuntopyynnöstä. Tällaisia tahoja ovat mm. puolustushallinto ja elinkeinoelämän edustajat (mm. tuulivoima ja kaivostoiminta), joilta tulee pyytää lausunnot viimeistään seuraavissa vaiheissa valmistelua.

Juha Niemelä

Pääjohtaja